

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Nissen og Madamen

Citation: Andersen, H. C.: "Nissen og Madamen", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal, C. A. Reitzel, 1990, s. 34.* Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeventyr05val-shoot-workid61309/facsimile.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Nissen og Madamen.

[129]

Nissen kjender Du, men kjender Du *Madamen*, Gartnerens Madame? Hun havde Læsning, kunde Vers udenad, ja med Lethed skrive dem selv; kun Rimene, »Klinkningen«, som hun kaldte det, voldte hende lidt Besvær. Hun havde Skrivegave og Talegave, hun kunde godt have været Præst, idetmindste Præstekone.

»Jorden er deilig i sin Søndagskjole!« sagde hun, og den Tanke havde hun sat i Stil og »Klinkning«, sat den i en Vise, saa skjøn og lang. 10

Seminaristen Hr. *Kisserup*, Navnet gjør ikke til Sagen, var Søkendebarn og i Besøg hos Gartnerens; han hørte Madamens Digt og havde godt deraf, sagde han, inderlig godt. »De har Aand, Madame!« sagde han.

»Snikke mig snak!« sagde Gartneren, »sæt mig ikke saadant 15 Noget i hende! en Kone skal være Krop, anstændig Krop, og passe sin Gryde at Grøden ikke bliver sveden.«

»Det Svedne tager jeg bort med en Trægled!« sagde *Madamen*, »og det Svedne tager jeg fra Dig med et lille Kys. Man skulde troe at Du kun tænkte paa Kaal og Kartoffler, og dog 20 elsker Du Blomsterne!« og saa kyssede hun ham. »Blomsterne ere Aanden!« sagde hun.

»Pas din Gryde!« sagde han og gik i Haven, den var hans Gryde og den passede han.

1 Collin 28, s^o III: 94, se n.t. 35, 4-11 og 45, 17.

k est., se s. 39 note k.

v H. C. Andersens Hæf, Odense. (Kgl. Bibl. Ms. phot. 161, 4° nr. 9). 3 bl. renskrift.

o Follekalender for Danmark 1868 s. 64-69 m. 1 ill. af Carl Høgh. Udkom dec. 1867. (Bibl. 866).

A SS 27-69 s. 193-32 (Bibl. 974).

B EHF 4-71 s. 243-89 m. 2 ill.

1 Madamen] k overalt, Madammen r0. 13 inderlig] inderligt kr0. 12 sveden] kr, svedet 0.

Men Seminaristen sad hos *Madamen* og talte med *Madamen*; hendes skønne Ord »Jorden er deilig«, holdt han ligesom en heel Prædiken over, paa sin Maade.

[129] »Jorden er deilig, gjører Eder den underdanig, blev sagt, og blev sat ind i Verden som et Forbauselsens Udraabstegn, en Anden som en Tankestreg, saa at man nok kan spørge, hvad skulde han her? En bliver Bisp, en Anden kun fattig Seminarist, men Alt er viseligt. Jorden er deilig og altid i Søndagskjole! Det var et tankevekkende Digt, *Madamens*, fuldt af Følelse og Geographi.«

»De har Aand, Hr. *Kisserup!*« sagde *Madamen*, »megen Aand, det forsikkrer jeg Dem! Man faaer Klarhed i sig selv, naar man taler med Dem.«

15 Og saa talte de videre, lige smukt og lige godt; men ude i Kjøkkenet var der ogsaa En som talte, det var *Nissen*, den lille graaklædte Nisse med den røde Hue; Du kjender ham! *Nissen* sad i Kjøkkenet og var Pottetiger; han talte, men Ingen hørte ham uden den store sorte Missekat, »Flødetyvne«, som *Madamen*

20 kaldte ham. *Nissen* var saa vred paa hende, thi hun troede ikke paa hans Tilværelse, vidste han; hun havde rigtignok aldrig seet ham, men hun maatte dog med al hendes Læsning vide at han var til og da viste ham en lille Opmærksomhed. Det faldt hende

25 aldrig ind Juleaften at sætte saameget som en Skee fuld Grød hen til ham, det havde alle hans Forfædre faaet, og det af *Madamer*, der slet ikke havde Læsning; Grøden havde svømmet i Smør og Fløde. Katten blev ganske vaad om Skjægget ved at høre derom.

30 »Hun kalder mig et Begreb!« sagde *Nissen*, »det gaaer over alle mine Begreber. Hun fornægter mig jo! Det har jeg luret mig til og nu har jeg luret igjen; hun sidder og hvæsser for Drenges-bankeren, Seminaristen. Jeg siger med Fatter: »Pas din Gryde!« Det gjør hun ikke; nu skal jeg faae den til at koge over!«

35 Og *Nissen* pustede til Ilden, der blussede og brændte. »Surre-rurre-rup!« der kogte Gryden over.

[130] »Nu skal jeg ind og pille Huller i Fatters Sokker!« sagde *Nissen*. »Jeg vil trevle op et stort Hul i Taa og Hæl, saa bliver

---

4-11 et beklippet notat herul findes bagpå en overklæning i Vano og Glens r, se n. t. 45, 17. 4 gjører] gjøre kr0. 5 blev] bleve B. 6 Verden] Gæne Verden kr. 37 Sokker!« • mgl. A.

der Noget at stoppe, dersom hun ikke skal hen at digte; Digte-Madame, stop Fatters Hoser!»

Katten ngs derved; han var forkølet, uagtet han altid gik i Skiindpels.

»Jeg har lukket Spisekammerdøren op,« sagde *Nissen*; »der s staaer henkogt Fløde, saa tyk som Meelpap. Vil Du ikke slikke, saa vil jeg!»

»Skal jeg have Skylden og Bankene,« sagde *Katten*, »saa lad mig ogsaa slikke Fløden!»

»Først Flø'en, saa Kløen!« sagde *Nissen*. »Men nu skal jeg ind i Seminaristens Stue, hænge hans Seler paa Speilet og putte hans Sokker i Vandfadet, saa troer han at Punschen har været for stærk og han ør i Hovedet. I Nat sad jeg paa Brændestabelen ved Hundehuset; jeg har megen Fornøjelse af at drille Lænehunden; jeg lod mine Been hænge ned og dingle. Hunden kunde ikke naae dem, ihvor højt han sprang; det ærgrede ham; han gjædede og gjædede, jeg dinglede og danglede; det var et Spektakel. Seminaristen vaagnede derved, stod tre Gange op og kigede ud, men han saa mig ikke, uagtet han havde Brillen paa; han sover altid med Brillen.»

»Slig miav, naar Madamen kommer!« sagde *Katten*. »Jeg hører ikke godt, jeg er syg i Dag.»

»Du er sliksyg!« sagde *Nissen*, »slik væk! slik Sygdommen væk! men tør Dig om Skjægget, at Fløden ikke hænger i! Nu gaaer jeg og lurar.»

Og *Nissen* stod ved Døren og Døren stod paa Klem, der var Ingen i Stuen uden *Madamen* og *Seminaristen*; de talte om hvad *Seminaristen* saa skjænt kaldte Det, man skal sætte over Potten og Gryden i enhver Hausholdning: *Aandens Gaver*.

»Hr. *Kisserup*!« sagde *Madamen*, »nu skal jeg i den Anledning vise Dem Noget, som jeg endnu aldrig har vist til nogen jordisk Sjæl, mindst til et Mandfolk, mine Smaavers, nogle ere jo rigtignok noget lange, jeg har kaldt dem: »Klirkinger af en Danneqvind!» jeg holder saameget af gamle danske Ord.»

»Dem skal man ogsaa holde paa!« sagde *Seminaristen*; »man skal rydde det Tydske ud af Sproget.»

»Det gjør jeg ogsaa!« sagde *Madamen*; »aldrig skal De høre mig sige »Kleiner« eller »Butterdeig«, jeg siger *Fedtkager* og *Bladdeig*.»

6 Meelpap] en Meelpap kr0. 31 *Dem] dem r-B. 32 aldrig] * mgl. A. 33 Bladdeig] herefter overstrøget det kan da hver dansk forståaa k.

Og hun tog ud af Skuffen en Skriverbog med lysegrønt Om-
slag og to Blækklatter.

»Der er megen Alvor i den Bog!« sagde hun. »Jeg har stør-
kest Fornemelse til det Sørgelige. Her er nu »Sukket i Nattens«,
5 »min Aftenrøde«, og »da jeg fik Klemmensens«, min Mand; det
kan De springe over, uagtet det er følt og tænkt. »Hansmode-
rens Pligter« er det bedste Stykke; alle meget sørgelige, deri har
jeg min Evne. Kun et eneste Stykke er spøgfuldt, det er nogle
10 muntre Tanker, som man jo ogsaa kan have dem, Tanker om
»det er kun kjendt af mig selv, min Skuffe, og nu ogsaa af Dem,
Hr. Kisserup! Jeg holder af Poesien, den kommer over mig, den
driller, raader og regjerer. Jeg har udtalt det med Overskrift:
»Lille Nisse«. De kjender nok den gamle Bondetro om Huus-
15 nissen, der altid er paa Spil i Huset; jeg har tænkt mig at jeg
selv var Huset, og at Poesien, Fornemmelserne i mig, var Nissen,
Geisten der raader; hans Magt og Storhed har jeg besjunget i
»Lille Nisse!« men De maa love mig med Haand og Mund aldrig
at røbe det for min Mand eller Nogen. Læs det høit, at jeg kan
20 høre om De forstaaer min Skrift.«

[132] Og Seminaristen læste og Madamen hørte og den lille Nisse
hørte; han lurede, veed Du, og var netop kommen idet der
læstes Overskriften: *Lille Nisse*.

»Det angaaer jo mig!« sagde han. »Hvad kan hun have
25 skrevet om mig? Ja, jeg skal nappe hende, nappe hendes Æg,
nappe hendes Kyllinger, jage Fedtet af Fedekalven: See mig til
Madamen!«

Og han hørte efter med spids Mund og lange Øren; men alt
som han hørte om Nissens Herlighed og Magt, hans Herredømme
30 over Madamen, det var Digtekunsten, veed Du, hun mente,
men Nissen tog det lige efter Overskriften, blev den Lille mere
og mere smilende, hans Øine glindsede i Glæde, der kom lige-
som noget Fornemt i Mundvigerne paa ham, han løftede sine
Hæle, stød paa sine Tæer, blev en heel Tomme højere end før;
35 han var henrykt over hvad der blev sagt om *Lille Nisse*.

»Madamen har Aand og stor Dannelse! Hvor har jeg gjort
den Kone Uret! Hun har sat mig ind i sin »Klinkring«, den vil
blive trykt og løst! Nu skal Katten ikke faae Lov til at drikke
hendes Flyde, det skal jeg selv gjøre! Een drikker mindre end

1 Skriverbog] Skrivebog kt, Skriverbog OA, Skrivebog B. 10 ud] af kr0.
22 kommen] kommet kr0. 28 Øren] Ører r0. 37 den (2. gg.)] det k, det r. t.
den r, den OA, der B.

To, det er altid en Besparelse, og den vil jeg indføre, agte og ære Madamen!»

»Hvor han er Menneske, den Nisse!« sagde den gamle Kat.
»Bare et sødt Mjav af Madamen, et Mjav om ham selv, saa skifter han strax Sind. Hun er luun, Madamen!« 5

Men hun var ikke luun, det var *Nissen* som var Menneske.

Kan Du ikke forstaae denne Historie, saa spørg, men Du skal ikke spørge Nissen, heller ikke Madamen.

Under teksten H. C. Andersen r0.